

Waarom lukt het nu wel?

De Standaard, 1 oktober 2011

We zijn ver afgegleden als het schuiven met portefeuilles een goednieuwsshow is

De regeringsonderhandelingen zijn de voorbije weken in een stroomversnelling geraakt. Over cruciale zaken als BHV en de financieringswet is zelfs al een deelakkoord bereikt. Heeft die nieuwe evolutie alleen te maken met de verwijdering van de N-VA en het FDF, vraagt **MARC HOOGHE** zich af.

Hier en daar beginnen al lijstjes te circuleren met de namen van toekomstige ministers in wat wellicht de regering-Di Rupo zal worden. Hoewel die overzichtjes met de nodige omzichtigheid moeten worden bekeken, duiden ze erop dat er iets fundamenteel veranderd is in het formatieproces. Met de eindmeet in zicht begint men aan 'de postjes' te denken.

Hoewel dat cynisch klinkt, is dit het meest hoopgevende teken dat sinds meer dan een jaar uit de Wetstraat is gekomen. Als ze al beginnen te discussiëren over de vraag wie wat krijgt, wil dat zeggen dat de hoofdrolspelers rekening beginnen te houden met de reële mogelijkheid dat we een nieuwe regering krijgen. We zijn al behoorlijk ver afgegleden als het gewone politieke spelletje van te schuiven met personen en portefeuilles, beschouwd kan worden als een goednieuwsshow.

Schoonheidsprijs

Uiteraard kan het nog altijd verkeerd gaan, en de onderhandelaars zullen nog wel enkele weken bezig zijn, met de nodige dramatiek van nachtelijke confrontaties, ultimatum en andere klassieke technieken om de druk op te drijven. Maar formateur Di Rupo heeft het zeer behendig gespeeld door eerst BHV te ontminnen. Het snelle tempo van de akkoorden die elkaar opvolgen, doet het ons enigszins vergeten, maar het is voor het eerst in 48 jaar dat daarover zo'n omvattend compromis wordt gesloten. Je moet al van goeden huize zijn om dat nog naar de prullenmand te verwijzen.

Het regeerakkoord en de begroting zullen geen schoonheidsprijs krijgen. De teksten zullen neerkomen op 'normale politiek', een delicate evenwichtsoefening tussen tegengestelde belangen. Het resultaat is dan een moeilijk compromis, waarin iedereen iets van zijn gading vindt. Een copernicaanse revolutie zit er niet in, maar de vraag is of dat als een verwijt kan worden beschouwd. Net zoals in de wetenschap zijn in de politiek copernicaanse revoluties bijzonder zeldzaam. We mogen al blij zijn als ze een keer om de paar eeuwen voorkomen. Tussen twee grote omwentelingen mogen we niet meer verwachten dan een geleidelijke evolutie met veel kleine concrete stapjes naar het uiteindelijke doel. De zesde staatshervorming past perfect in die lange historische evolutie. Ze kan zelfs met glans de vergelijking doorstaan met de vorige vijf staatshervormingen die ons land heeft gekend.

Het meest verbazende blijft de sneltreinvaart waarmee de onderhandelingen nu verlopen. Blijkbaar waren we allemaal gewend geraakt aan een eindeloos politiek moeras, waarbij gesprekken zich voortsleepten zonder enig concreet resultaat. Ook op dat vlak keren we terug naar een 'normale' politiek situatie.

In 1988 vroeg Jean-Luc Dehaene aan de koning honderd dagen om een regering te vormen, iets waarin hij toen wonderwel slaagde. Als we er nu, een beetje kort door de bocht, van uitgaan dat Di Rupo pas op 19 augustus is begonnen met het uitmesten van de augiasstal, moet dat met diezelfde honderd dagen ook nu lukken.

Hoe kunnen we dat contrast verklaren tussen het eindeloze surplacen tussen juni 2010 en augustus 2011, en de eindsprint die vandaag lijkt ingezet? Begin september stelde de socioloog Luc Huyse ook al die vraag in deze krant (DS 8 september). Hij vroeg zich toen nog

voorzichtig af of al die obstructies niet 'zeer bewust zijn uitgelokt' door partijen als de N-VA en het FDF, die er alle belang bij hebben aan te tonen dat het Belgische overlegmodel niet meer werkt.

We zijn nu ongeveer een maand verder, en er zijn enkele belangrijke doorbraken gerealiseerd. We kunnen daardoor alleen maar vaststellen dat de feiten Huyse gelijk hebben gegeven. De zaken gaan inderdaad op een constructievere manier vooruit nu de twee op het communautaire vlak extreemste partijen niet langer aan de onderhandelingstafel zitten.

Sabotage

Dat is een belangrijke vaststelling, omdat er de afgelopen jaren telkens opnieuw werd herhaald dat het Belgische federale model zo achterhaald is dat het onmogelijk nog kan functioneren. De toon werd daarbij gezet door premier Yves Leterme, die drie jaar geleden verzuchtte dat de grenzen van het federaal model bereikt zijn. We hebben de laatste weken echter gezien dat dat federale model nog altijd compromissen kan opleveren, zelfs over bijzonder netelige kwesties als BHV en de financieringswet. Het federalisme als model kan nog degelijk functioneren. Het is al te gemakkelijk om eerst de boel te saboteren en er daarna over te klagen dat het systeem niet meer werkt.

De enige conclusie is dan ook dat men tussen juni 2010 en juli 2011 al dan niet bewust tijd heeft verloren, door met de verkeerde mensen aan tafel te zitten of de verkeerde onderhandelingsstrategieën te gebruiken.

Franse historici hebben het over een *drôle de guerre*, om de vreemde periode tussen 3 september 1939 en 10 mei 1940 aan te duiden. Duitsland en Frankrijk hadden elkaar al de oorlog verklaard, maar in werkelijkheid werd nauwelijks een schot gelost. Misschien moeten we het voor de periode juni 2010-juli 2011 hebben over een '*drôle de formation*': naar buiten toe hield men de schijn op dat men echt een regering wilde vormen, terwijl men in werkelijkheid bezig was met een langdurige uitputtingsslag, met heel andere doelstellingen.

Ook in het verleden hebben we dat soort fases gehad: een politiek systeem heeft wel vaker tijd nodig om extreme standpunten te matigen en geleidelijk aan een compromis te werken. Alleen heeft het nog nooit zo lang geduurd. Dat heeft te maken met de enorme verschuivingen in het kiesgedrag in 2009 en 2010: nooit voorheen waren kiezers zo wispelturig. Politieke partijen zijn ook doodsbang om kiezers tegen zich in het harnas te jagen.

Dat is geen uniek Belgisch verschijnsel: in Nederland wordt steeds duidelijker dat er met de partij van verkiezingsoverwinnaar Geert Wilders geen land te bezeilen valt. Alleen zijn de christen-democratische en de liberale regeringspartij doodsbang om dat te zeggen, en je vraagt je af hoe ver Wilders het nog zal drijven voor het te gortig wordt.

Politieke systemen hebben het steeds moeilijker om de overgang te maken van extreme polarisatie naar een evenwichtig compromis. Dat zien we in de Verenigde Staten, waar de Republikeinen liever het hele land gijzelen dan samen te werken met een Democratische president, zoals dat in het verleden altijd gebeurde. Dat zien we ook in Nederland, en België vormt geen uitzondering op de regel.

De echte historische betekenis van het debacle dat we nu al meer dan een jaar meemaken, gaat verder dan wat partijpolitieke spelletjes. De vraag is hoe je van polarisatie en eindeloze confrontaties opnieuw de overgang kunt maken naar compromissen die tot stand komen op grond van goed gevoerde onderhandelingen. Die overgang heeft duidelijk tijd nodig, maar de vraag is of we ons in de huidige economische omstandigheden meer dan een jaar politieke stilstand kunnen veroorloven.